

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII

**unor prevederi ale articolului 10¹ alin.(1) din Legea nr.328 din 23
decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor**

(Sesizarea nr.41a/2017)

CHIȘINĂU
2 mai 2017

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:
DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Tudor PANȚÎRU,
DI Victor POPA,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dnei Ludmila Chihai, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 3 aprilie 2017
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în ședință plenară închisă,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 3 aprilie 2017 de către Curtea Supremă de Justiție, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. d) din Codul jurisdicției constituționale, pentru controlul constituționalității articolului 10/1 alin.(1) din Legea nr.328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor.

2. Autorul sesizării a pretins că articolul 10/1 alin.(1) din Legea nr.328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, care prevede că salariile de funcție ale judecătorilor și procurorilor stabilite în condițiile art.1 se reexaminează anual de la data de 1 aprilie, în limita alocațiilor prevăzute în acest scop în bugetul public național, vin în contradicție cu articolele 1 alin.(3), 46 alin.(1) și 116 alin.(1) din Constituție.

3. Prin decizia Curții Constituționale din 3 aprilie 2017 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei.

4. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Consiliului Superior al Magistraturii, Consiliului Superior al Procurorilor și Procuraturii Generale.

5. În ședința plenară publică a Curții, Curtea Supremă de Justiție a fost reprezentată de Iulia Sîrcu, judecător. Parlamentul a fost reprezentat de Valeriu Kuciuk, șef al Serviciului reprezentare la Curtea Constituțională și organele de drept din cadrul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de Eduard Serbenco, viceministru

al justiției, Maria Cărăuș, viceministru al finanțelor, și Viorica Revenco, șef-adjunct al Direcției politice salariale a Ministerului muncii, protecției sociale și familiei.

ÎN FAPT

6. Legea nr.328 din 23 decembrie 2013 reglementează modul și condițiile de salarizare a judecătorilor și procurorilor, inclusiv quantumul salariilor de funcție ale acestora, instituind un sistem unitar de salarizare, bazat pe salariul mediu pe economie realizat în anul precedent celui de gestiune drept unitate de referință.

7. Sistemul de salarizare a judecătorilor și procurorilor instituie cadrul general de aplicare a unor standarde și proceduri unitare de stabilire a salariilor, asigură crearea unei ierarhii a salariilor pe categorii de judecători în funcție de nivelul instanțelor judecătorești și crearea unei ierarhii a salariilor pe categorii de procurori în funcție de nivelul procuraturilor.

8. La 16 decembrie 2016, prin Legea nr. 281, Parlamentul a completat Legea nr.328 din 23 decembrie 2013 cu articolul 10/1, care prevede că salariile de funcție ale judecătorilor și procurorilor stabilite în condițiile articolului 1 se reexaminează anual de la data de 1 aprilie, în limita alocațiilor prevăzute în acest scop în bugetul public național.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

9. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr. 78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

[...]"

Articolul 116 Statutul judecătorilor

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

[...]"

10. Prevederile relevante ale Legii nr.514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească (republicată M.O., 2013, nr. 15-17, art. 62) sunt următoarele:

Articolul 1 Puterea judecătorească

„(1) Puterea judecătorească este independentă, separată de puterea legislativă și puterea executivă, are atribuții proprii, exercitate prin instanțele judecătorești, în conformitate cu principiile și dispozițiile prevăzute de Constituție și de alte legi.

[...]"

Articolul 22 Cheltuielile pentru înfăptuirea justiției

„(1) Mijloacele financiare necesare bunei funcționări a instanțelor judecătorești sunt aprobate de Parlament, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, și sunt incluse la bugetul de stat. Aceste mijloace nu pot fi micșorate fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii și se alocă în mod regulat.

(2) Cheltuielile de judecată sunt reglementate de lege și se includ la capitolul cheltuieli în bugetele instanțelor judecătorești respective, la un articol aparte.

(3) Instanțele judecătorești și Institutul Național al Justiției au obligația să prevadă în bugetele proprii mijloacele necesare pentru acoperirea cheltuielilor aferente programelor de formare continuă a șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești și a asistenților judiciari.”

11. Prevederile relevante ale Legii nr.328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor (M.O., 2014, nr. 14-16, art. 32) sunt următoarele:

Articolul 1 Obiectul și sfera de aplicare a legii

„(1) Prezenta lege reglementează modul și condițiile de salarizare a judecătorilor și procurorilor, inclusiv quantumul salariilor de funcție ale acestora, instituind un sistem unitar de salarizare a judecătorilor și procurorilor bazat pe salariul mediu pe economie realizat în anul precedent celui de gestiune drept unitate de referință.

(2) Sistemul de salarizare a judecătorilor și procurorilor instituie cadrul general de aplicare a unor standarde și proceduri unitare de stabilire a salariilor și asigură:

a) crearea unei ierarhii a salariilor pe categorii de judecători în dependență de nivelul instanțelor judecătorești;

a/1) crearea unei ierarhii a salariilor pe categorii de procurori în dependență de nivelul procuraturilor;

b) stabilirea unor norme transparente și ușor aplicabile.

(3) Prezenta lege se aplică judecătorilor din cadrul tuturor instanțelor judecătorești, judecătorilor și judecătorilor-asistenți din cadrul Curții Constituționale, precum și procurorilor.”

Articolul 2

Principiile de bază ale sistemului de salarizare a judecătorilor și procurorilor

„(1) Sistemul de salarizare a judecătorilor se stabilește ținându-se seama de principiul separării puterilor în stat, de rolul judecătorilor în realizarea actului justiției, de incompatibilitățile și restricțiile prevăzute de lege pentru aceștia, precum și de exigențele impuse prin documentele internaționale cu privire la funcționarea eficientă a sistemului judecătoresc și statutul magistraților.

(1/1) Sistemul de salarizare a procurorilor se stabilește ținându-se cont de rolul procurorului la realizarea actului justiției, de incompatibilitățile și restricțiile prevăzute de lege pentru aceștia, precum și de exigențele impuse prin documentele internaționale cu privire la funcționarea eficientă a Procuraturii.

(2) Sistemul de salarizare a judecătorilor și procurorilor se bazează pe următoarele principii:

a) supremația legii – principiu conform căruia drepturile salariale se stabilesc în condițiile legislației în vigoare;

b) proporționalitatea – principiu conform căruia sistemul de salarizare asigură stabilirea salariului în raport cu nivelul exigențelor privind ocuparea postului, complexitatea activității desfășurate, gradul de responsabilitate al persoanei, precum și în funcție de incompatibilitățile și restricțiile prevăzute de lege;

c) echitatea și coerența – principiu conform căruia sistemul de salarizare creează oportunități egale atât pentru judecători, cât și pentru procurori prin reglementarea unor principii și norme unitare de stabilire a salariilor.”

Articolul 7

Reguli generale privind stabilirea salariului judecătorului

„(1) Salariul judecătorului și salariul procurorului se stabilesc și se plătesc pentru activitatea desfășurată în perioada unei luni calendaristice, în timpul normal de muncă, proporțional cu timpul efectiv lucrat.

(2) Salariul judecătorului se stabilește în limitele și în condițiile prevăzute de prezenta lege și de actele normative de punere în aplicare a acesteia, printr-un act administrativ al președintelui instanței judecătorești în cadrul căreia își desfășoară activitatea judecătorul, iar în cazul judecătorilor și al judecătorilor-asistenți din cadrul Curții Constituționale – printr-un act administrativ al președintelui Curții.

(3) Salariul procurorului se stabilește în limitele și în condițiile prevăzute de prezenta lege și de actele normative de punere în aplicare a acesteia, printr-un act administrativ al Procurorului General.”

Articolul 10/1
[Dispoziții finale și tranzitorii]

„(1) Salariile de funcție ale judecătorilor și procurorilor stabilite în condițiile art.1 se reexaminează anual de la data de 1 aprilie, în limita alocațiilor prevăzute în acest scop în bugetul public național.

(2) Cuantumul salariului mediu lunar pe economie realizat în anul precedent se prezintă anual de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei spre a fi publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.”

ÎN DREPT

12. Din conținutul sesizării, Curtea observă că aceasta vizează, în esență, condiționarea reexaminării anuale a salariilor de funcție ale judecătorilor de suma alocațiilor prevăzute în acest scop în bugetul public național.

13. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională conexe, precum principiul separației puterilor în stat și principiul independenței puterii judecătorești.

A. ADMISIBILITATEA

14. În conformitate cu decizia sa din 3 aprilie 2017, Curtea a reținut că, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 4 alin. (1) lit. a) din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea prezentată ține de competența Curții Constituționale.

15. Articolele 25 alin.(1) lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin.(1) lit. d) din Codul jurisdicției constituționale abilitază Curtea Supremă de Justiție cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

16. Curtea Constituțională constată că obiectul controlului constituționalității îl constituie articolul 10/1 alin.(1) din Legea nr.328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor.

17. Curtea observă că sesizarea vizează, în fond, reexaminarea anuală a salariilor de funcție ale judecătorilor și procurorilor, în limita alocațiilor prevăzute în acest scop în bugetul public național.

18. Curtea reține că prevederile contestate nu au mai făcut obiect al controlului constituționalității.

19. Prin urmare, Curtea apreciază că sesizarea nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

20. Curtea reține că prerogativa cu care a fost investită prin articolul 135 alin.(1) lit. a) din Constituție presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia.

21. Astfel, pentru a elucida corespunderea dispozițiilor contestate cu normele constituționale, Curtea va opera, în special, cu prevederile articolelor 116 și 6 din Constituție, precum și cu principiile care guvernează statul de drept.

22. Totodată, cu referire la alegațiile expuse în opinia scrisă a Parlamentului privind existența unui conflict de interese al judecătorilor Curții Constituționale la examinarea normei contestate și oportunitatea recuzării acestora, Curtea subliniază că, potrivit articolului 135 din Constituție, aceasta este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova, care exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și altor acte normative enunțate în articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție. La fel, potrivit articolului 140 din Legea Supremă, hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate.

23. În același timp, articolul 27 din Codul jurisdicției constituționale statuează că judecătorul Curții Constituționale nu poate participa la examinarea cauzei și urmează să fie recuzat doar dacă: a) a participat ca factor de decizie la adoptarea actului sesizat, excepție făcând elaborarea și adoptarea Constituției; b) și-a expus în public părerea despre constituționalitatea actului contestat.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 116 COMBINAT CU ARTICOLUL 6 DIN CONSTITUȚIE

24. Autorul sesizării susține că prevederile contestate ale articolului 10/1 din Legea privind salarizarea judecătorilor și procurorilor vin în contradicție cu articolul 116 din Constituție, potrivit căruia:

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

[...]”

25. La fel, autorul sesizării consideră că norma supusă controlului constituționalității încalcă articolul 6 din Constituție, care prevede:

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

1. Argumentele autorului sesizării

26. Autorul sesizării menționează că prin stabilirea unei marje de discreție la reexaminarea salariilor judecătorilor, în cazul în care alocațiile prevăzute în bugetul național nu sunt suficiente, afectează independența judecătorilor garantată, de articolul 116 din Constituție.

27. Autorul sesizării susține că nesiguranța pe care o prezintă fluctuațiile salariale ale judecătorilor, în situația dată, este incompatibilă cu necesitatea de a asigura exercitarea funcției judiciare în mod independent și imparțial, pentru a fi protejați de presiunile exterioare, care au ca scop influențarea deciziilor și comportamentului lor.

28. De asemenea autorul sesizării consideră că modalitatea de a reglementa reexaminarea anuală a salariilor judecătorilor, în limita alocațiilor prevăzute în acest scop în bugetul public național, contravine principiului statului de drept, proclamat de articolul 1 alin. (3) din Constituție.

2. Argumentele autorităților

29. În opinia sa scrisă, Parlamentul menționează că prin prevederile contestate s-a determinat metodologia funcționării mecanismului de salarizare, stabilind și data de la care revizuirea salariilor poate fi efectuată, conform cuantumului salariului mediu lunar pe economie realizat în anul precedent.

30. Parlamentul consideră că norma contestată nu poate fi aplicată în *stricto sensu*, aceasta urmând a fi aplicată în strânsă conexiune cu toate prevederile legii, având în vedere necesitatea asigurării garanțiilor constituționale stabilite de Constituție.

31. În opinia sa scrisă, Guvernul menționează că Legea Supremă nu conține prevederi exprese sau care pot fi interpretate în sensul în care ar garanta dreptul judecătorilor sau al altor categorii de persoane la majorarea anuală a salariului. La fel, atât în Constituție, cât și în alte acte legislative, nu există norme care ar interzice modificarea prevederilor care reglementează mecanismul de determinare a mărimii salariului. Astfel, în măsura în care noua lege nu afectează mărimea salariului actual al judecătorului, aceasta nu determină o încălcare a drepturilor garantate de Constituție.

32. De asemenea, Guvernul, în opinia sa scrisă, subliniază că politica salarială a personalului din sectorul bugetar aparține exclusiv statului, care prin lege poate să introducă, suspende sau elimine anumite norme salariale, ca măsuri luate pentru menținerea echilibrului bugetar între cheltuielile și veniturile publice, urmărind un scop de utilitate publică, cu respectarea drepturilor fundamentale ale omului.

33. Astfel, Guvernul susține că prevederile contestate urmăresc un scop legitim, și anume asigurarea stabilității economice a țării, și păstrează un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și obiectivul avut în vedere de legiuitor - plata salarială a judecătorilor și procurorilor.

3. Aprecierea Curții

3.1. Principii generale

34. Potrivit articolului 116 alin.(1) din Constituție, judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii. Dispozițiile constituționale definesc statutul juridic al judecătorului în Republica Moldova și consacră justiția ca o ramură independentă și imparțială a puterii de stat.

35. Curtea menționează că în cadrul sistemului democratic de aplicare a principiului separației celor trei ramuri ale puterii de stat, pentru menținerea dezideratelor statului de drept, este importantă existența unei puteri judecătorești independente. Puterea judecătorească, fiind exercitată de către judecători, ca unici exponenți ai acestei puteri, este alcătuită, la rândul său, dintr-un sistem de autorități care trebuie să fie distincte de autoritățile puterilor legiuitoare și executive și neinfluențate de acestea.

36. Având în vedere că unicii purtători ai puterii judecătorești sunt judecătorii, Curtea reține că principiul independenței judecătorilor reprezintă pilonul de bază al menținerii puterii judecătorești ca o putere cu drepturi depline în arhitectura de organizare a puterii de stat. Principiul separației și colaborării puterilor impune acțiuni de menținere a echilibrului acestora. Din aceste considerente, principiul independenței judecătorilor reprezintă nu numai baza constituțională, ci și măsura de control al respectării drepturilor și capacităților puterii judecătorești în cadrul acțiunilor de menținere a echilibrului puterilor statului.

37. Principiul independenței judecătorului comportă două aspecte: independența funcțională și independența personală.

38. Independența funcțională presupune, pe de o parte, ca judecătorii să nu fie influențați de către executiv sau legislativ, iar, pe de altă parte, ca instanțele judecătorești să nu fie supuse ingerințelor din partea puterii legislative, puterii executive sau a justițiabililor.

39. Independența personală vizează statutul judecătorului, care trebuie să-i fie asigurat prin lege. În principal, criteriile de apreciere a independenței personale sunt: modul de recrutare a judecătorilor; durata numirii; inamovibilitatea; **fixarea salariului judecătorilor prin lege**; libertatea de expresie a judecătorilor și dreptul de a forma organizații profesionale, menite să apere interesele lor profesionale; incompatibilitățile; interdicțiile; pregătirea continuă; răspunderea judecătorilor.

40. Astfel, Curtea menționează că independența puterii judecătorești nu poate fi asigurată fără o independență financiară a judecătorilor.

41. Potrivit articolului 121 alin.(1) din Constituție, resursele financiare ale instanțelor judecătorești sunt aprobate de Parlament și sunt incluse în bugetul de stat.

42. Totodată, potrivit articolului 22 din Legea nr.514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească, mijloacele financiare necesare bunei funcționări a instanțelor judecătorești sunt aprobate de Parlament, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, și sunt incluse în bugetul de stat. Aceste mijloace nu pot fi micșorate fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii și se alocă în mod regulat.

43. Curtea reține că exigența asigurării financiare a judecătorilor este trasată și în standardele internaționale care guvernează independența judecătorilor.

44. Astfel, Carta Europeană privind Statutul Judecătorilor stabilește că „6.1. Exercițarea ca profesie a funcțiilor judiciare implica remunerarea judecătorului la un nivel stabilit în așa fel încât să-l ferească de **presiuni ce vizează să influențeze** sensul deciziilor sau în general comportamentul său jurisdicțional, afectându-i astfel independența și imparțialitatea”.

45. În expunerea motivelor Cartei, cu referire la pct.6.1 s-a stabilit că nivelul remunerării trebuie fixat astfel încât să protejeze judecătorul împotriva presiunilor, în loc să se prevadă o determinare a acestui nivel în funcție de remunerarea de care beneficiază titularii de funcții înalte în cadrul puterii legislative sau executive, deoarece titularii acestor funcții sunt departe de a fi tratați într-un mod comparabil de la un sistem național la altul.

46. La fel, s-a menționat că dispozițiile Cartei au drept scop ridicarea nivelului garanțiilor în diferite state europene, într-o măsură care va depinde de nivelul deja atins în aceste țări. Dispozițiile Cartei nu pot însă în nici un fel să servească drept bază pentru eventualele modificări ale statutelor naționale care ar antrena, dimpotrivă, regresarea, reducerea nivelului deja atins al garanțiilor într-o țară sau alta.

47. Potrivit Recomandării CM/Rec(2010)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile:

„53. Regulile principale ale regimului de remunerare pentru judecători profesioniști trebuie stabilite prin lege.

54. Remunerarea judecătorilor trebuie să fie pe măsura rolului și responsabilităților lor și să aibă un nivel suficient pentru a-i face imuni la orice presiune menită să influențeze deciziile. Trebuie să existe garanții pentru menținerea unei remunerații rezonabile în caz de boală, concediu de maternitate sau de paternitate, precum și pentru plata unei pensii pentru limită de vârstă, care ar trebui să fie raportate în mod rezonabil la nivelul de remunerare a judecătorilor în exercițiu. Trebuie introduse dispoziții legale specifice care să instituie o măsură de protecție împotriva unei reduceri a remunerației care ar viza în mod specific judecătorii.

55. Trebuie evitate sistemele în care remunerația de bază a judecătorilor depinde de performanță, căci s-ar putea crea dificultăți pentru independența judecătorilor.”

48. În Avizul nr. 1 (2001) Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) a stipulat că: „62. În timp ce anumite sisteme (ex. în țările nordice) rezolvă situația prin mecanisme tradiționale fără prevederi legale formale,

CCJE a considerat că **este în mod general important (și, în special, în cazul noilor democrații) să existe prevederi legale specifice care să garanteze că salariile judecătorilor sunt protejate împotriva micșorării și să asigure de facto creșterea salariilor în raport cu costurile vieții**”.

49. De asemenea, în Avizul nr.2 (2001), CCJE a menționat, chiar dacă finanțarea instanțelor face parte din bugetul de stat, susținut în fața Parlamentului de către ministerul de finanțe, aceasta nu trebuie să fie supusă fluctuațiilor politice. Deși stabilirea nivelului de finanțare a instanțelor pe care o țară și-l poate permite constituie o decizie politică, trebuie să se aibă grijă întotdeauna ca nici puterea executivă și nici cea legislativă să nu poată exercita presiuni asupra autorității judecătorești în momentul stabilirii bugetului. Deciziile privind alocarea fondurilor pentru instanțe trebuie să se ia cu respectarea strictă a independenței judecătorești (pct.5).

50. Totodată, potrivit pct.2 din Avizul nr. 2 (2001), finanțarea instanțelor se află în strânsă legătură cu independența judecătorilor, prin aceea că determină condițiile în care instanțele își îndeplinesc atribuțiile.

51. Comisia de la Veneția, în Raportul privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar (2010, partea I, CDL-AD(2010)040), susține:

„55. Deciziile privind alocarea fondurilor bugetare către instanțe trebuie luate cu respectarea cea mai strictă a principiului independenței judiciare, iar puterea judecătorească ar trebui să aibă posibilitatea de a-și exprima punctele de vedere privind bugetul propus parlamentului, eventual prin intermediul consiliului judiciar”.

3.2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

52. **Apreciind garanțiile materiale ale judecătorilor drept unul din pilonii independenței lor**, Parlamentul a adoptat Legea nr. 328 din 23 decembrie 2013, intrată în vigoare din 1 ianuarie 2014.

53. Prin această lege **se instituie standarde și proceduri unitare de stabilire a salariilor**. Legea nu instituie un quantum fix al salariului, ci doar o formulă (bază) de calcul al acestuia.

54. Astfel, articolul 1 din legea nominalizată stabilește cu titlu de principiu că **sistemul unitar de salarizare a judecătorilor și procurorilor este bazat pe salariul mediu pe economie realizat în anul precedent celui de gestiune drept unitate de referință**.

55. Curtea constată că, în temeiul articolului 1 din Legea nominalizată, **cuantumul salariului judecătorilor urmează a fi recalculat anual în funcție de mărimea salariului mediu pe economie realizat în anul precedent celui de gestiune**.

56. În același timp, Curtea menționează că Parlamentul, la 16 decembrie 2016, a adoptat Legea nr.281 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative, prin care, *inter alia*, a completat Legea nr.328 din 23

decembrie 2013 cu articolul 10/1, potrivit căruia: „Salariile de funcție ale judecătorilor și procurorilor stabilite în condițiile art.1 se reexaminează anual de la data de 1 aprilie, **în limita alocațiilor prevăzute în acest scop în bugetul public național**”.

57. Curtea constată că, deși o prevedere legală (art. 1 alin. (1)) stabilește cu titlu de principiu că salariul judecătorilor și procurorilor se va calcula având la bază *salariul mediu pe economie realizat în anul precedent celui de gestiune*, în același timp această unitate de referință devine una inoperabilă. Or, prin norma contestată, **legiuitorul a condiționat în totalitate mărimea salariului judecătorului de decizia care urmează a fi adoptată anual de puterea executivă și legislativă de a aloca mijloacele financiare pentru fondul de salarizare a sistemului judecătoresc.**

58. Curtea reține că în aceste condiții **mărimea salariului judecătorului devine incertă, fiind lăsată la discreția decidenților, fapt care poate afecta independența puterii judecătorești.**

59. Curtea reiterează că stabilirea politicii în domeniul salarizării, inclusiv a judecătorilor, ține de competența legislativului și executivului. În același timp, la adoptarea oricăror soluții în domeniul salarizării urmează a se respecta principiile constituționale incidente.

60. În Hotărârea nr. 27 din 20 decembrie 2011, Curtea Constituțională a reținut că statutul constituțional al judecătorului nu constituie privilegiul lui personal, ci un bun al întregii societăți, fiind chemat să asigure protecția eficientă a drepturilor fiecărui membru al societății. **Remunerația judecătorului, în care intră orice mijloc de asigurare materială sau socială, reprezintă una din componentele de bază ale independenței lui**, fiind o contrabalanță la restricțiile, interdicțiile și responsabilitățile impuse lor de societate. Numai menținerea acestui echilibru permite justițiabililor de a manifesta încredere în competența, independența și imparțialitatea judecătorilor.

61. De asemenea, Curtea a subliniat că puterea legislativă este reprezentanța directă a poporului, care este titularul suveranității naționale. Din aceste considerente, ea deține bugetul țării și determină regulile de comportament al tuturor persoanelor fizice și juridice în societate. Puterea executivă este formată de cea legislativă, ea fiind dirigitorul resurselor bugetare acordate de legislativ și deținătorul prerogativelor de gestionare operativă a bunurilor și acțiunilor societății. Puterea judecătorească însă nu deține nici una din aceste funcții majore. Ea rezolvă de drept litigiile apărute în societate ca rezultat al acțiunilor celor două puteri. Din aceste considerente, calitatea actului justiției, ca act emanat de la puterea judecătorească, este direct proporțională cu nivelul independenței puterii judecătorești și cu sprijinul acordat acesteia atât de puterea legislativă, cât și de puterea executivă.

62. Într-o democrație autentică, atât guvernării, cât și poporul trebuie să recunoască că judecătorul, care trebuie să decidă, în ultimă instanță, asupra

vieții, libertății și drepturilor omului, pe lângă un înalt profesionalism și o reputație ireproșabilă, trebuie să posede o **independență materială și un sentiment de siguranță cu privire la viitorul său. Statul are obligația de a stabili remunerația judecătorului astfel, încât aceasta să compenseze efortul și responsabilitățile lui** și să fie pe măsura statutului și funcțiilor pe care le exercită, iar **menținerea remunerației este una dintre garanțiile independenței judecătorului.**

63. Incompatibilitățile și interdicțiile stabilite pentru judecători prin Legea fundamentală și dezvoltate prin legea specială, precum și responsabilitățile și riscurile aferente profesiei, impun reglementarea dreptului la salariu al judecătorului corespunzător statutului lor.

64. Concluzionând cele menționate, Curtea reține că incompatibilitățile și interdicțiile stabilite pentru judecători prin Legea fundamentală și dezvoltate prin legea specială, precum și responsabilitățile și riscurile aferente profesiei, impun reglementarea salariului judecătorului corespunzător statutului lor și **într-un mod care ar asigura previzibilitatea cuantumului acestuia.** În acest sens, prevederile cuprinse la articolul 10/1 alin. (1) din Legea nr. 328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, în partea condiționării anuale a cuantumului salariului de limita alocațiilor prevăzute în bugetul public național, încalcă articolele 6 și 116 din Constituția Republicii Moldova.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a), 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite parțial* sesizarea Curții Supreme de Justiție pentru controlul constituționalității articolului 10/1 alin.(1) din Legea nr.328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor.

2. *Se declară neconstituțională* sintagma „*în limita alocațiilor prevăzute în acest scop în bugetul public național*” din alineatul (1) al articolului 10/1 din Legea nr.328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor.

3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Alexandru TĂNASE

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI ALE ARTICOLULUI 10¹ ALIN.(1) DIN LEGEA PRIVIND
SALARIZAREA JUDECĂTORILOR ȘI PROCURORILOR

14

Chișinău, 2 mai 2017
HCC nr.15
Dosarul nr. 41a/2017